

המנהג לאכול מאכלי חלב בשבועות

1. ספר כלבו סימן נב

גם נהגו לאכול דבש וחלב בחג שבועות מפני התורה שנמשלה לדבש וחלב כמו שכתוב (שיר השירים ד, יא) דבש וחלב תחת לשונך, ונהגו בכל ישראל גם כן לשום במצה זפר"ן והטעם לפי שמשמח חלב, גם נהגו הגשמים לעשות בשבועות לחם ארוך ולו ארבע ראשים, ונראה לומר כי נמצא המנהג זכר לשתי הלחם הקרב בעצרת, או אפשר מפני מזל תאומים המשמש בסיון,

2. ספר המנהגים (ט"רנא) הגהות המנהגים חג השבועות

(מט) ושוטחין עשבים בבית הכנסת לשמחה. בשבועות אוכלין חלב, וזכר רמז לטעמי תורה שנאמר (במדבר כח, כו) מנחה חדשה לה' בשבועותיכם ראשי תיבות חלב. וצריך לאכול גם בשר, כי אין שמחה בלא בשר.

3. רמ"א על שולחן ערוך אורח חיים סימן תצד סעיף ג

ונוהגין (יא) בכל מקום לאכול (יב) מאכלי ו חלב (יג) ביום ראשון של שבועות; ונ"ל הטעם שהוא (יד) ז כמו השני תבשילין שלוקחים בליל פסח, זכר לפסח וזכר לחגיגה, כן אוכלים מאכל חלב ואח"כ מאכל בשר ו צריכין להביא עמהם (טו) ב' לחם (טז) על השלחן שהוא במקום המזבח, ויש בוה (יז) ט זכרון לב' הלחם שהיו מקריבין ביום הבכורים.

4. תלמוד בבלי מסכת פסחים דף סח עמוד ב

רב יוסף ביומא דעצרתא אמר: עבדי לי עגלא תלתא. אמר: אי לא האי יומא דקא גרים, כמה יוסף איכא בשוקא?

5. רש"י מסכת פסחים דף סח עמוד ב

עבדי לי - היה מצוה לאנשי ביתו להכין לו סעודה.

אי לאו האי יומא - שלמדתי תורה ונתרוממתי - הרי אנשים הרבה בשוק ששמן יוסף, ומה ביני לבינם.

6. משנה מסכת חולין פרק ה

בארבעה פרקים בשנה המוכר בהמה לחבירו צריך להודיעו אמה מכרתי לשחוט בתה מכרתי לשחוט ואלו הן ערב יום טוב האחרון של חג וערב יום טוב הראשון של פסח וערב עצרת וערב ראש השנה וכדברי רבי יוסי הגלילי אף ערב יום הכפורים בגליל אמר רבי יהודה אימתי בזמן שאין לו ריוח אבל יש לו ריוח אין צריך להודיעו ומודה רבי יהודה במוכר את האם לחתן ואת הבת לכלה שצריך להודיע בידוע ששניהם שוחטין ביום אחד:

7. רש"י מסכת עבודה זרה דף ה עמוד ב

בהני ד' פרקים - מחזקין ליה לאינש דכל מאן דזבין בהמה שחיט לה ביומיה ומשום הכי קאמר אמה מכרתי לשחוט ואל תשחט אתה את הבת שאמכור משום אותו ואת בנו דביום אחד מחייב האחרון ואלו ימים א"א בלא בשר וקוננין הכל.

8. תלמוד בבלי מסכת פסחים דף קט עמוד א

תנו רבנן: חייב אדם לשמח בנו ובני ביתו ברגל, שנאמר +דברים טז+ ושמחת בחגך, במה משמחם - ביין. רבי יהודה אומר: אנשים בראוי להם, ונשים בראוי להן. אנשים בראוי להם - ביין, ונשים במאי? תני רב יוסף: בבבל - בבגדי צבעונין, בארץ ישראל - בבגדי פשתן מגוהצין. תניא, רבי יהודה בן בתירא אומר: בזמן שבית המקדש קיים - אין שמחה אלא בבשר, שנאמר +דברים כז+ וזבחת שלמים ואכלת שם ושמחת לפני ה' אלהיך. ועכשיו שאין בית המקדש קיים - אין שמחה אלא ביין, שנאמר +תהלים קד+ ויין ישמח לבב אנוש.

9. רמב"ם הלכות יום טוב פרק ו הלכה יח

כיצד הקטנים נותן להם קליות ואגוזים ומגדנות, והנשים קונה להן בגדים ותכשיטין נאים כפי ממונו, והאנשים אוכלין בשר ושותין יין שאין שמחה אלא בבשר ואין שמחה אלא ביין, וכשהוא אוכל ושותה חייב להאכיל +דברים ט"ז+ לגר ליתום ולאלמנה עם שאר העניים האמללים, אבל מי שנועל דלתות חצרו ואוכל ושותה הוא ובניו ואשתו ואינו מאכיל ומשקה לעניים ולמרי נפש אין זו שמחה מצוה אלא שמחת כריסו, ועל אלו נאמר +הושע ט'+ זבחייהם כלחם אונים להם כל אוכליו יטמאו כי לחמם לנפשם, ושמחה כזו קלון היא להם שנאמר +מלאכי ב'+ וזריתי פרש על פניכם פרש חגיכם.

10. תורה תמימה דברים פרק כו אות ד

ולוי נראה דעיקר הכוונה שאין שמחה אלא בבשר, והשלמים אינם רק אמצעי לאכול בשר קודש, אבל אין הכי נמי שאם אין בשר קודש, החיוב לאכול בשר חולין, יען דבוודאי אין העניין יוצא מדי פשוטו, שהבשר פועל על הגוף להתעורר לשמחה, ובזה דומה ליין שמעורר לשמחה, ככתוב 'ויין ישמח לבב אנוש', והיינו, שתייתו גורמת לשמחה, דאי לאו הכי לא הוה ליה לגמרא לומר 'אין שמחה אלא בבשר' אלא 'אין שמחה אלא בשלמים'... ומה שאמרו בפסחים... שעכשיו שאין בית המקדש קיים אין שמחה אלא ביין... נראה דאין הכוונה דבזמן הזה אין חיוב כלל לאכול בשר, דבוודאי לא נשתנה הטבע שאכילת בשר פועלת על התעוררות הגוף והנפש, אלא הכוונה דכיוון דהבשר לא הווי בשר קודש, ולא במקום קדוש, אינה דיה הבשר לבד לשמח את הנפש שמחה שלימה, אלא צריך עוד יין לתוספת התעוררות.

11. שמות פרק כג

ראשית, ביכורי אדמתך, תביא, בית יהוה אלוהיך; לא-תבשל גדי, בחלב אימו.

12. ספר דן ידון (ר' שמשון מאוסטריפאליע) מאמר יב סימן כא

ודע שהמלאך הזה היה קורא תגר לפני הקב"ה, שלא ליתן התורה לישראל, כי אם דוקא למלאכים. והשיב לו הקב"ה: 'היאך אתם רוצים התורה? אני כתבתי בתורה 'לא תבשל גדי בחלב אמו' ואתם כשבתם אצל אברהם אכלתם בשר בחלב...' מיד נסתם המלאך וכו'.

13. תלמוד בבלי מסכת בכורות דף ו עמוד ב

וחלב דבהמה טהורה מנלן דשרי אילימא מדאסר רחמנא בשר בחלב הא לחודיה שרי ואימא חלב לחודיה אסור באכילה ומותר בהנאה בשר בחלב בהנאה נמי אסור ולר"ש דשרי בהנאה משכחת לה למילקי על בישוליה אלא מדגלי רחמנא דבפסולי המוקדשין (דברים יב) תזבח ולא גיזה בשר ולא חלב הא דחולין שרי ואימא דחולין אסור באכילה ושרי בהנאה דקדשים בהנאה נמי אסור אלא מדכתיב (משלי כז) ודי חלב עזים ללחמן ללחם ביתך וחיים לנערותך ודילמא לסחורה אלא מדכתיב (שמואל א יז) ואת עשרת חריצי החלב ודלמא לסחורה אטו דרכה של מלחמה לסחורה ואיבעית אימא מהכא (שמות ג) ארץ זבת חלב ודבש ואי לא דשרי משתבח לך קרא במידי דלא חזי ואב"א מהכא (ישעיהו נה) לכו שברו ואכלו ולכו שברו בלא כסף ובלא מחיר יין וחלב

14. ספר בית אהרן

כתוב בשולחן ערוך יורה דעה כי יש לעשות סעודה בכל גמר מצוה. ואסרו חג היא גמר סעודת מצות יו"ט. ואם כן צריכים לעשות סעודת גמר ספירת העומר ואי אפשר לעשות סעודה בבשר, כי אינו ניכר שהיא נעשת לשם כך, רק לכבוד יום טוב ועל כן עושין סעודה ממאכלי חלב.

15. שו"ת דברי יציב ליקוטים והשמטות סימן מא

ג) ואפשר לפלפל עוד למה שחקר הגה"ק בעל דעת קדושים זי"ע בנוגע לפת שחרית אם אדם יוצא חובתו על ידי אמירת מזמורי תהלים אשר כמו חלב ודשן תשבע נפשי כאשר שפתי רננות יהלל פי [תהלים ס"ג ו'], ולפי זה במי ששבע נפשו מחידושי תורה יתכן שיוצא בזה גם מצות סעודה ושמחת יו"ט. וי"ל דזה המכוון בדברי ר' אליעזר [בפסחים שם] אין לו לאדם ביו"ט אלא או אוכל ושותה או יושב ושונה, היינו דהכל לפי מה שהוא אדם דאם מסתפק במה שיושב ושונה אז מדינא די לו בזה, ומי שאינו משביע נפשו בדברי תורה חייב לאכול ולשתות משום שמחת יו"ט.

ובשעת מתן תורה שזכו לשמוע תורה מפי הגבורה בודאי שאף אחד מישראל לא היה זקוק לאכילה ושתייה כי נהנו מזיו השכינה, וכדבר הכתוב (שמות כ"ד י"א) ויחזו את האלקים ויאכלו וישתו, ובתרגום ששמוחו בקבלת הקרבן כאילו אכלו ושתו, ולהנ"ל יש לפרש שבעצם קבלת התורה ויחזו את האלקים היה להם כאילו ויאכלו וישתו ולא הוצרכו לסעודת יו"ט, והיינו דקמ"ל קרא לתרץ איך ניתנה תורה בעצרת ונתבטלו משמחת יו"ט וכנ"ל, ולזה קאמר ויחזו את האלקים וכו' גופא ויאכלו וישתו וקיימו שמחת יו"ט ביום שמחת לכו זה מתן תורה... וי"ל דלאפקי מזה, ולהורות על מעלתן של ישראל, אנו נוהגים בחג השבועות לאכול מאכלי חלב כלומר דאין צורך בשמחה בבשר ויין דכמו חלב ודשן תשבע נפשנו בפקודי ה' משמחי לב.

16. תלמוד בבלי מסכת סוטה דף יב עמוד ב

ר' חנינא בר פפא אמר: אותו היום עשרים ואחד בניסן היה, אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה: רבונו של עולם, מי שעתיד לומר שירה על הים ביום זה, ילקה ביום זה? רבי אחא בר חנינא אמר: אותו היום ששה בסיון היה, אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה: רבש"ע, מי שעתיד לקבל תורה מהר סיני ביום זה, ילקה ביום זה? בשלמא למ"ד בששה בסיון, משכחת לה ג' ירחי, דאמר מר: בשבעה באדר מת ובשבעה באדר נולד משה, ומשבעה באדר ועד ששה בסיון תלתא ירחי; אלא למ"ד בעשרים ואחד בניסן, היכי משכחת לה? אותה שנה מעוברת היתה, רובו של ראשון ורובו של אחרון ואמצעי שלם. ותאמר אחותו אל בת פרעה האלך וקראתי לך אשה מינקת מן העבריות - ומאי שנא מעבריות? מלמד, שהחזירוהו למשה על כל המצריות כולן ולא ינק, אמר: פה שעתיד לדבר עם השכינה יינק דבר טמא?

17. שו"ת מהר"ח אור זרוע סימן קצט

ובספר המצות דכל דבר אוכל נפש מותר לעשות בי"ט על ידי שינוי אפילו בדבר שאינו מפיג טעמו, ואפשר לעשות מבעוד יום. ומתוך כך היה נ"ל להתיר בשבועות לעשות טורוג מחלב הקפוי להשים אותו בשק כלאחר יד.

18. ספר מהרי"ל (מנהגים) הלכות שבועות

[ו] מהר"י סג"ל היה מורה היתר לאכול החלב שנתחלבה ביום ראשון של שבועות, או בשבת שלפניו ה' סיון על ידי גוי לאוכלה ביום שני של שבועות. ואמר דהכי איתא בהג"ה באשר"י מספר אז"ג דאין לדמותו לביצה. והטעם משום דיש היתר גבי חלב אמירת גוי משום צער בעל חיים דבהמה לא אסח דעתיה מיניה מה שאין כן גבי ביצה.